

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва

Допущено до захисту
«__» _____ 2025 р.
Зав. кафедри _____

ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції тварин-
ництва

на тему: «**ПРОЕКТ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА 120 ТОНН
ЯЛОВИЧНИН В РІК**»

«Project for the technology of producing 120 tons of beef per year»

Виконав (ла):

здобувач (ка) вищої освіти
денної форми навчання
НАУМОВИЧ Софія Ігорівна

Керівник:

кандидат с.-г. наук, доцент,
ЄВСТАФІЄВА Юлія Миколаївна

Оцінка захисту:

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Шкала ECTS _____

Допускається до захисту

«__» _____ 2025 р.

Гарант освітньо-професійної
програми «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва»
спеціальності 204 «ТВППТ»

кандидат с.-г. наук, доцент,

Віктор ШУПЛИК

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Кам'янець-Подільський 2025 р.

ЗМІСТ

ПРОЕКТНЕ ЗАВДАННЯ.....	
РЕФЕРАТ.....	
1. СОЦІАЛЬНО ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПРОЕКТУ ...	
2. ВИБІР, РОЗВЕДЕННЯ, ГОДІВЛЯ ТА УТРИМАННЯ ТВАРИН ...	
2.1. ВИБІР ПОГОЛІВ'Я ТВАРИН, ПРОДУКТИВНІСТЬ І ВІДТВОРЕННЯ СТАДА.....	
2.2. СИСТЕМА ГОДІВЛІ ТВАРИН ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КОРМАМИ	
2.3. ТЕХНОЛОГІЯ УТРИМАННЯ ТВАРИН	
3. ПОТРЕБА В ПРИМІЩЕННЯХ, МАШИНАХ ТА МЕХАНІЗМАХ	
3.1. ПОТРЕБА У ПРИМІЩЕННЯХ ТА ЇХ РОЗТАШУВАННЯ.....	
3.2. ОБЛАШТУВАННЯ ОСНОВНОГО ВИРОБНИЧОГО ПРИМІЩЕННЯ	
3.3. МЕХАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ.....	
4. ПЕРВИННА ОБРОБКА ВИРОБЛЕНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	
5. ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ	
.....	
6. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПРОЕКТУ.....	
7. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ	
ВПРОВАДЖЕННІ ПРОЕКТУ	
8. ОХОРОНА ПРАЦІ ПРИ ВИРОЩУВАННІ МОЛОДНЯКУ	
ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ	
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	6
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	8
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність. Яловичина – м'ясо великої рогатої худоби, один з найцінніших харчових продуктів, який містить повноцінні білки, жири, мінеральні речовини та вітаміни, особливо, групи В. Склад яловичини та її поживність залежать, головним чином, від віку тварин, породи й вгодованості. За кількістю і якістю білка яловичина перевищує усі види м'яса. Кількість споживання м'яса на душу населення визначає рівень добробуту людей в країні [46].

За останні 20 років виробництво яловичини в світі зросло на 25,5% і становить близько 30 кг на людину. В Україні виробництво яловичини за цей час зменшилось від 32485,1 тис. тонн у живій масі до 861,7 т. тонн в 2006 році, що забезпечило споживання на душу населення до 12 кг, або 30% фізіологічної норми [5].

За даними дослідження Аналітично-дорадчого центру Програми розвитку ООН, яловичина, яка становить 40% у загальному обсязі виробництва м'яса в Україні, є конкуренте спроможним товаром порівняно з імпортом. Ціни реалізованої сільгосппідприємствами яловичини, в основному, залишалися низькими, часто навіть нижче, ніж ціни на кордоні, тому можливий граничний тариф після вступу до СОТ є достатнім для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного товару порівняно з імпортом. У структурі експорту м'яса з України найбільшу частку посідає саме яловичина – 80 відсотків [3].

Не зважаючи на безліч переваг, спеціалізована галузь м'ясного скотарства розвивається недостатньо інтенсивно через відсутність економічних передумов та вимог ринку, які б диктували опит на виробництво якісної, екологічно чистої яловичини. Крім того немає цілісної науково-обґрунтованої вітчизняної класичної системи ведення м'ясного скотарства, спрямованої на конкурентоспроможність.

Певною мірою справі шкодить присутність стереотипу у свідомості людей, що корова повинна передусім давати молоко. Є випадки піддоювання корів м'ясних порід, особливо симентальської [4].

Таким чином, **метою дипломного проекту** було розробити технологію виробництва 1200 ц яловичини у м'ясному скотарстві.

Для досягнення поставленої мети **вирішували такі завдання:**

- вибір породи тварин та річний їх рух на фермі;
- розробка системи годівлі тварин і забезпечення їх кормами;
- вибір оптимальної системи утримання тварин;
- розрахунок потреби ферми у приміщеннях, розробка генплану ферми;
- облаштування основного виробничого приміщення та розрахунок потреби в машинах, механізмах і обладнанні;
- можливість первинної переробки молодняку в господарстві;
- організація і управління процесом виробництва яловичини;
- економічна оцінка впровадження проекту.

Об'єкт дослідження – технологія виробництва яловичини.

Предмет дослідження. Породи великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності, система годівлі і забезпечення кормами, умови утримання, процеси управління, охорона праці та навколишнього середовища, економічна ефективність даного виробництва.

Наукова новизна. Під час виконання кваліфікаційної роботи вперше було спроектовано технологію виробництва 120 тонн яловичини для сучасних умов.

Практичне значення розробка та впровадження проекту виробництва 120 тонн яловичини дасть можливість виробити високоякісну яловичину з використанням конкретних технологій утримання, розведення худоби, при високому рівні рентабельності, забезпечивши робочими місцями 12 чоловік.

Виконання даної кваліфікаційної роботи є випускною роботою і підтверджує завершення процесу навчання за ОП «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» першого (бакалаврського) рівня освіти.

Апробація результатів. Робота пройшла попередній захист на кафедрі протокол №6 від 30.05.2025. Результати досліджень було висвітлено на X Міжнародному молодіжному конгресі «Сталий розвиток: захист навколишньо-

го середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування». 27-28 березня 2025, Україна, Львів..

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Запровадження проекту ферми з виробництва 1200 ц яловичини має важливе значення для забезпечення населення високоякісними білковими продуктами харчування, дозволяє створити додаткові робочі місця, забезпечивши людство недорогою та якісною яловичиною, що в свою чергу підвищить доступність цього продукту до споживання населенням.
2. Для виробництва яловичини на фермі обрали відгодівлю чистопородного та помісного молодняку волинської м'ясної породи з цілорічним безприв'язним утриманням на глибокій незмінній підстилці. Для цього планується утримувати 271 корову, 5 бугаїв-плідників. При цьому буде змога виробити за рік 811 ц приросту відгодівельного молодняку та 389 – від вирощування корів та телиць, що загалом складе 1200 ц.
3. Годівлю доцільно застосовувати двохразову, на силосно-сінажно-концентратних раціонах в зимовий та трав'янистих – у літній періоди. Для цього слід використовувати такі корми: сіно, солома, силос кукурудзяний, сінаж конюшини, мелясу кормову, концентровані корми. При цьому максимум використовуються корми власного виробництва, а мелясу, жом та мінеральні корми планується закупляти.
4. Вибір території ферми провели у відповідності до санітарних вимог, а розташування приміщень – з врахуванням панівних вітрів та протипожежних заходів. Площа ферми становить 3,9 га, при чому 50 м² території ферми припадає на одну голову. Для утримання тварин вибрано два приміщення на 390 голів кожне з розрахунку 20 м² на одну голову. Для роздачі кормів використали один мобільний кормороздавач типу EUROMIX 1-1070, а для видалення гною – навісну бульдозерну лопату БН-1, які агрегуються з трактором типу МТЗ-82.
5. Для організації технологічного процесу при виробництві яловичини, на нашу думку, достатньо в даному випадку 9 працівників, які безпосередньо ко-

нтакують з тваринами, і три нічні охоронці, які працюють позмінно. Враховуючи додаткову робочу силу на фермі буде залучено 12 чоловік.

6. Здавання тварин на забій у відповідності до ветеринарних вимог, транспортування тварин на м'ясопереробний пункт здійснюватиметься на спеціальних скотовозах або звичайних автомобілях з нарощеними бортами не менше 100-110 см. При доставці тварин на м'ясокомбінат одразу ж відмічають час прибуття. Тварини, що надійшли на скотобазу, оглядаються приймальником, визначається їх вгодованість відповідно до існуючих стандартів та зважуються. Тварин приймають у присутності здавача.
7. На сучасному етапі розвитку виробництва потрібно не лише зберігати, а й поліпшувати екологічну ситуацію сільськогосподарського виробництва. Запорукою найбільш злагодженого технологічного процесу є дотримання при виробництві заходів з охорони праці та протипожежних правил як основи збереження найвищої цінності нашої держави – життя і здоров'я працівників.
8. Оскільки ми за рік виробляємо 1200 ц м'яса у валовому прирості, а реалізаційна ціна 1 кг живої маси молодняка складає 62,66 грн., то отримаємо 7519200 грн. грошових надходжень при умові його реалізації, а рентабельність буде складати 12.9 %, що є показником достатньої економічної ефективності виробництва яловичини.
9. Таким чином, ми рекомендуємо спорудження відгодівельної ферми як джерела стабільного виробництва яловичини, а також маловитратного, енергота ресурсозберігаючого виробництва у вигляді сімейної ферми або фермерського господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агій В., Нодь Ф. До обговорення прокту Закону України «Про корми» *Тваринництво України*. 2007. №3. – С. 5-6.
2. Адмін С., Борщ О., Пацеля О. Літнє утримання корів із застосуванням у порядкованих вигульно-кормових майданчиків. *Тваринництво України*. 2000. № 1-2. – С. 19-21.
3. Вдовиченко Ю.Д. Проблеми розведення м'ясної худоби в Україні. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Суми, 2002. Вип. 12. – С. 272 -276.
4. Вихристюк М., Калинка А., Коленчук К. М'ясне скотарство Буковини. *Пропозиція*. 2006. №12. – С. 95-97.
5. Генетичні ресурси м'ясного скотарства. *Тваринництво України*. 2007. №3. – С. 45-48.
6. Гігієна тварин / М.В. Демчук, М.В. Чорний, М.П. Високос, Я.С. Павлюк / Під ред. М.В. Демчука. К.: Урожай 1996. – 384 с.
7. Довідник з охорони праці в сільському господарстві / С.Д. Лахман, В.П. Целинський, С.М. Козирєв та ін. – К.: Урожай, 1990. – 400 с.
8. Достоевський П.П. Правильно годувати не означає багато давати. *Здоров'я тварин та ліки*. 2005. №1. – С. 8.
9. Ковальчук В., Геймор М. Як зробити скотарство рентабельним. *Пропозиція*. 2002. №7. – С. 74-78.
10. Козир В., Олійник С., Мовчан Т. М'ясне скотарство у фермерському господарстві. *Пропозиція*. 2002. №6. – С. 66-67.
11. Козир В., Олійник С., Мовчан Т. М'ясне скотарство у фермерському господарстві. *Пропозиція*. 2002. №7. – С. 76-78.
12. Козирь В. Виробництво яловичини в степовій зоні України. *Тваринництво України*. 2007. №3. – С. 13-17.

13. Комбінований тип годівлі, його використання для великої рогатої худоби / В. Славов, М. Кривий, В. Борищенко та ін. *Тваринництво України*. 2007. №11. – С. 18-21.
14. Кухалейшвілі Г. Експорт ВРХ і яловичини стримує криза на Близькому Сході та в Китаї. *Асоціація виробників молока*. Режим доступу <https://avm-ua.org/uk/post/eksport-vrh-i-alovicini-strimue-kriza-na-blizkomu-shodi-ta-v-kitai..>
15. Люльченко М. М'ясні якості та адаптаційні властивості бугайців при створенні м'ясної худоби. *Тваринництво України*. 2003. - № 4. – С. 12-14.
16. Ляховець В. О. Економічна динаміка основних параметрів розвитку ринку яловичини та її тенденції на перспективу. *The scientific heritage*. 2017. No 15 (15). Budapest, Hungary P. 4–7..
17. М'ясне скотарство України: перспективи розвитку. *Ефективне птахівництво та тваринництво*. 2004. №10. – С. 5.
18. Маховський, Д. В. Сучасні тенденції розвитку регіонального ринку м'яса в Україні. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки: зб. наук. пр.* Маріуполь, 2017. Вип. 33. С. 58-64.
19. Медісон В., Медісон Л. На допомогу «новому» тваринникові. *Пропозиція*. 2002. №7. – С. 74-78.
20. Міщенко І.М. Забезпечення життєдіяльності людини в навколишньому середовищі. Кіровоград, 1998. – 294 с.
21. Навчальний посібник до виконання лабораторних та практичних занять із дисципліни «Спеціалізоване м'ясне скотарство» для студентів спеціальності 8.09010201 «Технології виробництва та переробки продукції тваринництва» освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» / І. В. Ковальчук, В. П. Ткачук, А. Л. Шуляр [та ін.]. Житомир: Полісся, 2015. – 107 с.
22. Наукові основи розвитку м'ясного скотарства в Україні / А.М. Угнівенко, С.М. Петренко, Д.К. Носевич, Ю.І. Токар. К.: КОМПРИНТ, 2016. – 330 с.,

23. Олійник С.О. Технологічні прийоми щодо здешевлення витрат при вирощуванні м'ясної худоби. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Суми. 2002. Вип. 6. – С. 457-460.
24. Орел В. М. Оцінка сучасного стану та перспективи розвитку регіонального ринку м'яса та м'ясної продукції. *Економічний аналіз: зб. наук. пр. Тернопіль*, 2014. № 3. Том 18. С. 70-74.
25. Основи загальної екології: Підручник / Г.О. Білявський, М.М. Падун, Р.С. Фурдий. К.: Либідь, 1993. – 304 с.
26. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту «Украгропромпродуктивність» <https://uapp.in.ua>
27. Охорона праці / Г.Н. Гряник, С.Д. Лехман, А.Д. Бутко та ін. К.: Урожай, 1994. – 175 с.
28. Павленчик Н.Ф. Ринок сільськогосподарської продукції: методологічні та методичні основи формування і функціонування: *монографія* / Н.Ф. Павленчик. Львів: Ліга-Прес, 2014. 292 с.
29. Петренко Р.О. Економічна ефективність виробництва м'яса в сільськогосподарських підприємствах Харківської області. *Вісник ХНАУ*. 2009. № 9. С. 212.
30. Прес-служба Мінагрополітики. М'ясне скотарство України: перспективи розвитку. *Ефективне птахівництво*. 2002. №10. – С. 5-6.
31. Пуцентейло П. Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика: *монографія*. Тернопіль: Економічна думка, 2011. 420 с.
32. Рожнева Н. Особливості зимової годівлі великої рогатої худоби. *Фермерське господарство*. 2007. №41, листопад.
33. Рубан Ю.Д. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини. Харків: Еспада, 2002. – 576 с.
34. Свириденко Н. Забійні якості бугайців м'ясних порід. *Тваринництво України*. 2008. №1. – С. 36-37.

35. Сірацький Й.З., Федорович Є.І. Формування м'ясної продуктивності у бугайців української чорно-рябої молочної породи. *Вісник аграрної науки*. 2002. №12. – С. 29-31.
36. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини / В.І. Костенко, Й.З. Сірацький, М.І. Шевченко та ін. К.: Урожай, 1995. – 472 с.
37. Сухоруков В., Парисев А., Богданова Г. Перспективні технології і комплекти обладнання для відгодівлі великої рогатої худоби. *Тваринництво України*. 2003. №4. – С. 9-11.
38. Технологія продуктів забою тварин / В.В. Власенко, І.Г. Береза, М.І. Машкін та ін. / За ред. В.В. Власенка. Вінниця: Вінобл друкарня, 1999. – 448 с.
39. Ткачук В.П. Ефективність поєднання м'ясних порід при схрещуванні з чорно-рябою худобою на Поліссі. *Розведення і генетика тварин. Міжвідомчий тематичний науковий збірник*. К.: Агропромиздат, 2003.- Вип. 35. – С. 137-140.
40. Федак В. Перспективи збереження та поліпшення генофонду худоби в західному регіоні України. *Пропозиція*. 2003. №3. – С. 88-89.
41. Федак В., Федак Н., Вовк Я. Масовий ріст помісних бугайців чорно-рябої і української м'ясної порід. *Тваринництво України*. 2002. №2. – С.8-9.
42. Федорович Є.І. Господарсько-біологічні особливості чорно-рябої худоби в умовах Полісся. *Тваринництво України*. 2002. №9. – С. 11-14.
43. Фесенко А.М. Сучасний стан розвитку м'ясного скотарства в Україні. *Вісник СНАУ*. 2003. Вип.7. Серія «Тваринництво». – С. 261-265.
44. Чупринко О. Формування м'ясної продуктивності у тварин різних генотипів чорно-рябої худоби в умовах Полісся. *Тваринництво України*. 2002. №3. – С.16-17.
45. Шуст П. Екологічно-безпечні пасовища – конкурентні продукти. *Тваринництво України*. 2007. №6. – С. 37-39.
46. Шуст П. Споживання м'яса – показник добробуту. *Тваринництво України*. 2007. №9. – С. 10-12.